

POUČENÍ DÁRCE KRVE

Máte právo klást otázky týkající se odběru a právo kdykoliv od odběru ustoupit.

Schéma

I. OHROŽENÍ PŘÍJEMCE KREVNÍ TRANSFUZE

Léčba krví a krevními složkami přináší příjemci transfuze riziko přenosu infekční choroby od dárce krve. K nejvýznamnějším patří infekční žloutenka typu B a typu C, AIDS.

Riziko přenosu infekce se snažíme snížit: **1.** výběrem vhodného dárce
2. vyšetřením odebrané krve

1. VÝBĚR DÁRCE

Riziko výskytu nemocí přenosných krví trvale nebo dočasně zvyšuje:

- ✓ rizikové sexuální chování
  - pohlavní styk s osobou infikovanou HIV nebo nemocnou AIDS
  - střídání náhodných sexuálních partnerů
  - pohlavní styk mezi muži (platí i pro sexuální partnerku tohoto muže)
  - pohlavní styk provozovaný pro peníze nebo drogy (prostituce)
  - pohlavní styk s osobou provozující prostituci
  - pohlavní styk s osobou, která užívá injekční drogy
- ✓ úzký kontakt s nemocným s infekční žloutenkou (společná domácnost, sexuální kontakt)
- ✓ výskyt Creutzfeldt-Jacobovy nemoci v rodině
- ✓ pobyt ve Velké Británii a Francii (nad 6 měsíců) v letech 1980-1996 (teoretické riziko Creutzfeldt-Jacobovy nemoci); podání transfuze ve Velké Británii po roce 1980
- ✓ tetování, propíchování uší, body piercing, akupunktura apod.
- ✓ potřísnění sliznice nebo poranění kůže infekčním materiálem
- ✓ endoskopické vyšetření (např. žaludku, střev, močových a dýchacích cest)
- ✓ transfuze (podání transfuzního přípravku)
- ✓ léčba přípravky lidského původu např. pro růstové a vývojové poruchy (lidský růstový hormon)
- ✓ operace
- ✓ neurochirurgický výkon s použitím štěpu tvrdé mozkové pleny, transplantace rohovky
- ✓ transplantace s použitím štěpu zvířecího původu; transplantace s použitím tkáně nebo buněk lidského původu
- ✓ pobyt v nápravném zařízení (vězení)
- ✓ léčba nebo sledování pro pohlavní chorobu
- ✓ toxikomanie a alkoholismus
- ✓ užívání injekčních drog, anabolických steroidů nebo hormonů nepředepsaných lékařem (i v minulosti)
- ✓ užívání léku na léčbu
  - akné: isotretinoin, etretinat
  - lupénky: acitretin
  - vypadávání vlasů: dutasterid
  - zbytnění prostaty finasterid
- ✓ dlouhodobý pobyt v tropických zemích, v zemích s výskytem malárie, Chagasovy choroby nebo horečky Q, v zemích se zvýšeným výskytem infekčních nemocí (např. infekční žloutenky).

Samovyloučení:

Pokud si uvědomíte, že by Vaše krev mohla ohrozit příjemce transfuze, prosíme, odstupte od odběru nebo o této skutečnosti informujte pracovníky transfuzního oddělení či odběrového střediska.

2. VYŠETŘENÍ ODEBRANÉ KRVE

- ✓ každá odebraná krev (plazmu, krevní destičky) určená k výrobě transfuzních přípravků je vyšetřena na přítomnost známek infekce:
  - HBV (žloutenka B)
  - HCV (žloutenka C)
  - HIV (původce AIDS)
  - syfilis (lues, příjice)
- ✓ výsledky vyšetření nezaručuje příjemci krve naprostou bezpečnost (např. proto, že test může být založen na průkazu protilátek a dárci může „trvat“ několik týdnů, než protilátku po „nakažení“ vytvoří)
- ✓ spolupráce s dárcem a naprostá důvěra má zásadní význam
- ✓ v případě nevyhovujících výsledků laboratorních vyšetření bude dárci informován
- ✓ průkaz infekce dárce HIV, HBV, HCV, nebo jiných závažných krví přenosných infekcí jsou důvodem vyloučení dárce z dalšího dárcovství
- ✓ údaje o zdravotním stavu dárce uchováváme v jeho dokumentaci a při zachování zásad lékařského tajemství poskytujeme část z nich do Národního registru transfuzní služby
- ✓ odebraná krev a její složky budou použity pouze v případě, že budou vyhovovat požadavkům na jejich bezpečnost a jakost

II. RIZIKO PRO DÁRCE KRVE

1. ODBĚR KRVE ČI KREVNÍCH SLOŽEK NE ZCELA ZDRAVÉMU DÁRCI

- ✓ s ohledem k všeobecnému posouzení zdravotního stavu dárce se provádí základní vyšetření
- ✓ všechny abnormálních nálezy jsou dárci oznámeny
- ✓ za dočasné nebo trvalé vyřazení z dárcovství odpovídá lékař transfuzního zařízení
- ✓ o důvodech dočasného nebo trvalého vyřazení z dárcovství je dárci informován

2. NEŽÁDOUCÍ REAKCE NA ODBĚR

- ✓ jako nežádoucí reakce na odběr (komplikace) se může objevit:
  - *krevní výron, modřina* (špatný vpich, krvácení do podkoží po vpichu) - riziko této komplikace lze snížit řádným stlačením místa vpichu po odběru
  - celková reakce: *mdloby* (způsobeny ne dost rychlým přizpůsobením krevního oběhu změnám při odběru nebo nepřiměřenou psychickou reakcí) - dochází k ní nejčastěji u dárců hladovějících, „uhoněných“ a při příliš rychlém opuštění odběrového křesla
  - u přístrojových odběrů (kde je krev mimotělně míšena s protisrážlivým roztokem) může dojít vlivem kolísání hladiny vápníku k drobným svalovým záškubům (obvykle trnutí jazyka, mravenčení rtů apod.) - důležité je, aby dárci byl řádně poučen a hlásil již první příznaky

Všechn materiál používaný k vlastnímu odběru krve, krevních složek i k odběru krve k laboratornímu vyšetření je zásadně k jednorázovému použití.

ŽÁDNÉ RIZIKO PŘENOSU JAKÉKOLI KRVÍ PŘENOSNÉ INFEKCE NA DÁRCE NEHROZÍ!

III. PRÁVA DÁRCE

Dárce má právo:

- ✓ kdykoliv změnit své rozhodnutí o darování krve a odstoupit od odběru
- ✓ klást dotazy ohledně dárcovství krve a okolností odběru
- ✓ na informace o významu dobrovolného a neplaceného dárcovství
- ✓ na podrobné vysvětlení metody a typu odběru krve a/nebo jejích složek včetně možných rizik spojených s odběrem
- ✓ na podrobné vysvětlení důvodů, které brání darování krve či krevní složky pro možné ohrožení zdravotního stavu dárce nebo možné ohrožení zdraví příjemce transfuzního přípravku z nich vyrobeného
- ✓ vědět o způsobech předodběrového vyšetření (laboratorního a klinického) a o povinných vyšetřeních, kterým je podrobena darovaná krev
- ✓ vědět, jaké jsou možnosti dalšího zpracování a využití krve a krevních složek
- ✓ na informaci o tom, že odebraná krev a její složky budou použity uvedeným způsobem, jen pokud splní kritéria bezpečnosti a jakosti
- ✓ na informace o svém zdravotním stavu a výsledku povinných laboratorních vyšetření
- ✓ na soukromí při pohovoru s lékařem a během klinického vyšetření
- ✓ na ochranu před zneužitím jakýchkoliv informací týkajících se darování jeho krve a jeho zdravotního stavu
- ✓ na informaci o uchovávání osobních dat a dalších údajů o zdravotním stavu a o jejich ochraně před zneužitím dle platných zákonů

Zařízení transfuzní služby má konečnou odpovědnost za jakost a bezpečnost odebírané krve a krevních složek, proto má právo definitivně rozhodnout o přijetí či vyřazení dárce. Darování krve se nepovažuje za „lidské právo“.

V případě pochybností se poradte s lékařem transfuzního oddělení nebo přistupte k samovyloučení.